

Ana Lederer

Razgovarao Denis Derk
denis.derk@vecernji.net

Zašto Frlić nije umjetnik, nego politički aktivist i režimski čovjek, kako je Dubravka Vrgoč ispraznila HNK, je li tijek novca uvjetovao harangu protiv Hasanbegovića, imamo li previše nacionalnih kazališta, o užasu radikalizacije...

D

oktorica znanosti Ana Lederer zamjenica je ministra kulture, također doktora znanosti Zlatka Hasanbegovića. Široj javnosti poznatija je kao intendantica zagrebačkog HNK u dva mandata.

Koji su najhitniji poslovi za novo Ministarstvo kulture?

Nakon četiri godine nastojanja bivše Vlade da se nova paradigma kulturne politike učvrsti na svekolikom obratu teza (institucionalno-izvaninstitucionalno, inovativno-staromodno, mlado-staro i tako unedogled) te ideološkom zaoštavanju "mi ili oni", a koji će postati uzrokom trenutnog stanja i zastrašujuće podijeljenosti u prostoru hrvatske kulture – teško je reći gdje početi i možemo li se na nešto osloniti. Na takvom polju sporenja za početak rada ministra Hasanbegovića ne može se reći da je bio intoniran demokratski i europski: štoviše, medijska haranga bila je nevjerovatna, a počeli su je, očekivano, već dvadeset godina u tim scenarijima uvijek isti likovi što ustaju u ime obrane demokracije. No, riječ je uglavnom o tokovima novca. Pritom, protekle četiri godine hrvatska kultura uglavnom je šutjela. U kontekstu takve harange nije lako preuzeti odgovoran posao, posebice zato što je riječ o najlošijem ministarstvu bivše Vlade, u sektoru čiju smo demontažu gledali, a među rijetkima sam o tomu javno govorila prepoznatiji rukopis nasilja Andree Zlatar Violić&comp. Situacija je objektivno teška, a politika ministrice kulture dovela nas je na sam rub, u oskudicu koja nas je frustrirala. Međutim, nasjedanjem na dobro izrežirane, tobože revolucionarne prosvjede ništa se neće postići. Zanima nas ponovno uspostavljanje prostora dijaloga.

Uz obimne dnevne poslove, trenutno pripremamo proračun kao temelj za funkcioniranje, a istodobno počinjemo programsku i zakonodavnu analizu, analizu kulturne produkcije, stanja kulturnih institucija, analizu ustroja Ministarstva, sve za platformu na kojoj ćemo temeljiti smjernice rada u mandatu.

Domoljublje ne može biti profesija ni kriterij stručnosti

Hoćete li kao vaši prethodnici najavljivati zakonodavni tsunami?

Tek nakon uvida u stanje i razgovora sa strukom moguće je najavljivati, precizno i odgovorno. Tsunami je, dakle, prošao, ali izgubljeno je puno vremena da se nije osmislio nijedan cjelovit zakon, a nismo preuzeli nijednu ozbiljnu analizu neke od djelatnosti kao jedan od preduvjeta za donošenje novih zakona. Mijenjali su se zakonski članci zbog kadrovanja, pa se jedna od promjena ticala i mene, kao prvi europski zakon u području kulture mijenjan zbog osobe (lex Lederer). I Zakon o muzejima koji je izglasan na zadnjoj sjednici prošloga saziva Sabora, unatoč protivljenju cijele struke, jedna je u nizu nasilničkih odluka prethodnika, i sigurno ćemo ga mijenjati. Opre-

zno i kvalitetno raditi na novim prijedlozima u konzultacijama sa strukom – to nam je cilj.

Razmišljate li o jednom zakonu o kulturi ili su vam važniji "specijalističkiji" zakoni poput Zakona o kazalištu?

Po svojoj prilici nećemo predlagati zakon o kulturi, uostalom vidite kako je prošao kod naših susjeda, ali analizirat ćemo postojeće specijalističke zakone, među ostalim i Zakon o kazalištima te ih cjelovito doradivati. Sudjelovala sam u radu na zadnjem Zakonu o kazalištima 2005. i 2006., tada na čelu najveće kulturne institucije – HNK u Zagrebu, pa sam sigurna kako će mi to iskustvo biti dragocjeno sada u Ministarstvu. Iz iskustva moram reći da se mnoge mogućnosti toga zakona nisu provodile. U cjelini gledano važeći se pokazao neupotrebljivim

pa o njemu kao i o svim ostalima treba otvoriti široku raspravu.

Ima li Hrvatska previše nacionalnih kazališta?

Jedna od postojećih izmjena Zakona o kazalištima 2013. bilo je i proširivanje popisa nacionalnih kazališta dodavanjem varaždinskoga HNK, suprotno mišljenju struke. U maloj zemlji kao što je naša sigurno da je previše nacionalnih kazališta, međutim broj nacionalnih kazališta nije ograničen i on može biti strateška odluka nacionalne kulturne politike. Nadalje, jedno je pitanje statusa, drugo je pitanje financiranja, odnosno kriterija financiranja od države. Ako su povijesna razdoblja sudjelovanja kazališta u stvaranju nacije završena poglavljima, posve novo nazire se unatrag desetak godina tijekom kojih su

trajali procesi hrvatskih priprema za ulazak u EU i tijekom kojih bismo mogli pretpostaviti da je jedno od poglavlja artikulirane kulturne politike promišljanje uloge nacionalnoga kazališta danas u kontekstu suvremene kulture i kazališne / izvedbene umjetnosti izrazito decentralizirane produkcije u svakom smislu. Danas treba raspraviti pa razraditi prijedlog ideje o institucionalnom sustavu kulture, odnosno o institucionalnom sustavu kazališta i modelu nacionalnoga kazališta čije strukturne promjene javno zazivamo kao prijeko potrebne, iako do sada bez bilo kakve argumentacije o kakvim bi se promjenama radilo.

U mnogim kulturnim institucijama prema državnoj reviziji vlada nered. Kako uvesti red?

Teatrologinja i bivša intendantica HNK u Zagrebu nova je zamjenica ministra kulture

Ravnatelj Drame HNK odsutan je, režira vani, a kad je u Zagrebu, u radno vrijeme aktivist je protiv hrvatske Vlade, kaže A. Lederer

Ministarstvo mora stvarati uvjete za živu praksu institucionalne i neinstitucionalne kulture. Ali po čemu je i kakva je to neovisna scena ako dobiva stotine tisuća kuna državnih i gradskih poticaja

nisu bili pošteđeni ni prethodni ministri. No, vjerujem da se situacija neće radikalizirati.

Mislite li da mediji moraju ostati u nadležnosti Ministarstva kulture?

Mediji doista predstavljaju kompleksno i kontroverzno područje, a sve do danas nije se pronašlo sretno zakonodavno i financijsko rješenje. Pokazalo se ovih dana da se kompleksna medijska problematika svela na raspodjelu novca predstavljajući ministra kulture kao arbitra te podjele, posebice nevladinim udrugama. Ministar Hasanbegović jasno je u tom smislu artikulirao svoj stav.

Kakvo je vaše mišljenje o umjetničkim koncepcijama intendantata kakvi su Dubravka Vrgoč i Oliver Frlić?

Kad je riječ o Frliću, ne može se govoriti ni o umjetničkoj koncepciji jer je riječ o osobnom političkom aktivizmu. Nedopustivo je da se nacionalno kazalište, kao da je riječ o privatnom vlasništvu, instrumentalizira za propagandu jedne ideologije. Rekla bih prije da je on tipično režimski čovjek koji se nikada nijednim pravim problemom našega društva nije imao interesa i hrabrosti baviti. Bilo je i za očekivati da danas poziva na paljenje knjiga. Sudeći po medijskoj slici, od Stjepana Miletića do danas, odnosno do Dubravke Vrgoč, središnji matični nacionalni teatar bio je provincijska kuća, a sada napokon ima europsku umjetničku koncepciju. Naličje te suvremene umjetničke koncepcije prazno je gledalište, odnosno nikada lošija posjećenost u posljednjih 25 godina. A da stvar bude zanimljivija, ravnatelj nacionalne Drame odsutan je jer režira vani, a kad je u Zagrebu, u radno vrijeme aktivist je protiv hrvatske Vlade koja je suosnivač i suvlasnik toga istoga kazališta i on od nje uredno prima svaki mjesec plaću. Da je imalo dosljedan, napustio bi to njemu odiozno državno kazalište.

Treba li se tzv. alternativna i neovisna kultura bojati nove kulturne paradigme?

Jedna od brojnih podjela koje smo živjeli proteklih godina jest i ta na institucionalnu i izvaninstitucionalnu, alternativnu i neovisnu kulturu: Ministarstvo kulture mora stvarati uvjete za živu praksu i jedne i druge produkcije. Ali, pravo je pitanje: po čemu ili kakva je to neovisna scena koja dobiva stotine tisuća kuna i državnih i gradskih poticaja.

Državne revizije ponekad daju uvjetna mišljenja kulturnim institucijama, a način poslovanja mora se uskladiti s njezinim preporukama što je nedvojbeno, iako je kulturna produkcija po svemu vrlo specifična. Ne bih rekla da vlada nered u svima, riječ je samo o pojedinim privilegiranim koje rade što žele: to je pitanje osnivača ili suosnivača koji imaju sve instrumente kontrole poslovanja – upravna vijeća, nadzore, inspekcije, pa kad ih se ne provodi, suodgovorno je za nered. Red bi se trebao podrazumijevati, ali me više zanimaju programske koncepcije produkcije žive kulture.

Izdavanja za kulturu pala su na povijesno najniže razine. Koliki će biti postotak izdavanja u novom proračunu?

U tijeku je rad na državnom pro-

računu, a o povećanju proračuna za kulturu, koji je najniži u povijesti naše države, ministar Hasanbegović razgovarao je s premijerom Oreškovićem. Ako je kultura identitetsko i strateško „pitanje svih pitanja“ nove Vlade, za očekivati je da se barem postupno povećava, ako to već ne bude odmah 1%, čemu se nadamo. No, moram stalno naglašavati kako je dosadašnji način raspodjele novca unutar proračuna Ministarstva kulture najveći zatečeni problem, očit već na prvi pogled: dijelilo se voluntaristički, uvijek istima, uvijek samo sebi i svojim, pa stoga i ne čudi da je postotak koji se izdvajao za kulturu posljednjih godina mandata Andree Zlatar Viočić i njezina nasljednika Berislava Šipuća odavno pao i ispod 0,48% koliko su sami priznavali.

Hoće li vam u kadroviranju kriterij domoljublja biti važniji od kriterija stručnosti?

Kao prvo, riječ kadrovanje prilično mi je antipatična pa pretpostavljam da ste i vi ironični, jer u takvoj konotaciji kadrovanje zapravo isključuje stručnost. Ali stvarno ne znam kako se mogu splesti domoljublje kao kriterij i kriterij stručnosti. Domoljublje nije ni profesija ni kriterij stručnosti. Osobno, obožavam svoju zemlju i izvan nje ne želim raditi pa su mi baš zato kriteriji stručnosti profesionalno najvažniji.

Na tisuće ljudi iz kulture traži ostavku ministra Hasanbegovića. Očekujete li radikalizaciju situacije, bojkote, štrajkove?

Čini mi se da je desetak tisuća ljudi, i ne samo iz kulture, potpisalo jednu od nekoliko peticija po-

drške ministru, a u Ministarstvu ovih dana tajnica u posebnu bilježnicu zapisuje brojne čestitke potpore ministru. Ali ostavimo se zbrajanja i podjela na za i protiv. Užasavam se radikalizacije u bilo kojem smjeru i obliku jer to nam u ovom trenutku kao društvu i posebice kulturi ne treba. Zanimljiva je bila ta „gromoglasna šutnja“ kulturnjaka prethodne četiri godine, i kada je proračun pao na povijesno dno i kada se nisu poštovala zakonske procedure kao temelj demokracije, a zakoni se nadopisivali kao tekice za recepte, i kada se s novcem poreznih obveznika radilo doslovno što se htjelo, pa tako i plaćalo neumjerene medijske hvalospjeve i svakodnevne restoranske račune. Demokratsko je pravo izražavanje svoga mišljenja pa stoga očekujem neprestane polemike, jer njih